

OS &: (2) pp. 41-49. (2011)

Status slovenského a maďarského jazyka v každodennom živote južného Slovenska

[László Szarka](#)

03. 06. 2011

Hoci menšinový zákon z roku 1999 a zákon o štátnom jazyku z roku 2009 mali jazykové práva na Slovensku upraviť komplexne, pod účinnosť kodifikácie zahrnuli len nepatrný zlomok každodennej jazykovej praxe. Neupravené zostali mnohé dôležité oblasti, a tak napríklad jazyk občianskych obradov – pohrebov, sobášov – upravujú zastarané, protirečivé ministerské obežníky, prípisy, nariadenia. Našťastie, ešte nikomu nezišlo na um usmerňovať jazykovú prax verejných zábavných podnikov alebo rôznych združení či súborov. Jazyková prax ako základné ľudské právo sotva môže byť v primerane fungujúcej demokracii predmetom obmedzujúcich interpretačných kodifikačných postupov.

1. Južné Slovensko, zmiešaný región

Popri takmer 700 kilometrov dlhej štátnej hranici medzi Slovenskom a Maďarskom, respektíve na území, ktoré sa počas 18. – 20. storočia nachádzalo medzi neustále presúvanými slovensko-maďarskými etnickými hranicami, vznikli osobité etnické kontaktné zóny. Tieto nevelké regióny južného Slovenska obýva dnes v dôsledku štátoprávných zmien v rokoch 1918 – 1919, ako klasická pohraničná menšina, už štvrtá – piata generácia na Slovensku žijúceho maďarského národného spoločenstva. Jej rodnou zemou je mnohokrát a rôznymi spôsobmi vymedzená severná časť maďarskej jazykovej oblasti -- „Horná zem“, nazývaná aj „Horniaky“. Podľa najnovšej maďarskej interpretácie v rámci Slovenska vyjadruje pomenovanie „Horná zem“ práve spomínanú, medzi mnohokrát presúvanými štátnymi a jazykovými hranicami sa nachádzajúcu etnicky čoraz rôznorodejšiu oblasť.

Slovenské regionálne výskumy považujú, namiesto umelo vytvoreného – politické hľadiská uprednostňujúceho – administratívneho rozdelenia, za svoje východisko 16 prirodzených regiónov Slovenska. Spomedzi nich tvorí južný región týchto šesť prírodno-historických oblastí: 1. Podunajsko – Dolné Považie, 2. Dolná Nitra, 3. Tekov, 4. Novohrad – Gemer – Malohont, 5. Košice – Abov, 6. Zemplín.^[1] Podľa vnútorného regionálno-historického rozdelenia maďarského obyvateľstva na území Slovenska vyčlenil József Liszka na základe etnografických hľadísk tri veľké regióny (Malá dunajská kotlina, Palócka zem a dnešná Maďarmi obývaná časť východného Slovenska), respektíve rozdelil Maďarmi obývané územia Slovenska na sedem väčších oblastí. Patria medzi ne Žitný ostrov, Matúšova zem, kvôli chýbajúcemu súhrnnému pomenovaniu Liszkom ako „medziriečie Váhu a Hronu“ pomenované časti niekdajšej Ostrihomskej a Tekovskej župy, Palócka zem, Užská oblasť, ako aj Horné Medzibodrožie.^[2]

1.1. Administratívne rozdelenie Slovenska

Slovensko sa ako súčasť prvej Československej republiky medzi dvoma svetovými vojnami, ale aj v období komunistického režimu, neúspešne pokúšalo nájsť ideálne administratívne rozdelenie podporujúce zosúladenie hospodárskych, politických a etnických záujmov štátu.^[3] V rámci západoslovenského, stredoslovenského a východoslovenského kraja, ktoré fungovali počas desaťročí komunizmu, sa potvrdila

neriešiteľnosť protikladov hlavného mesta a vidieka, respektíve problémov zaostalých severných a južných oblastí.

Jednou z najdôležitejších neskrývaných zásad Mečiarovej reformy verejnej správy z roku 1996 bolo administratívne rozdelenie maďarskými menšinami obývaných oblastí južného Slovenska v záujme znemožnenia existencie eventuálnej regionálnej bázy územnej autonómie. Tak vznikol absurdný administratívny systém, v rámci ktorého je priemerná rozloha okresov južného Slovenska takmer dvakrát väčšia (998 km²) ako priemerná rozloha ostatných okresov na Slovensku (525 km²). Od celoštátneho priemeru dvakrát väčšiu rozlohu novozámockého, rimavskosobotského alebo michalovského okresu spôsobilo umelé zlepenie slovenských oblastí ležiacich na sever od maďarsko-slovenskej jazykovej hranice s južne sa nachádzajúcimi nevel'kými územiami obývanými maďarskou menšinou.[4]

Spomedzi ôsmich samosprávnych krajov na Slovensku sa územný pás so zmiešaným obyvateľstvom južného Slovenska nachádza v štyroch krajoch, a okrem nich v hlavnom meste patriacom do Bratislavského samosprávneho kraja, ako aj v meste Košice v Košickom samosprávnom kraji. Počet a pomer Maďarov v týchto krajoch podľa sčítania obyvateľstva z roku 2001 zahŕňa nasledujúca tabuľka.

Počet a pomer maďarov v samosprávnych krajoch južného Slovenska

Samosprávny kraj alebo mesto	Celkový počet obyvateľov	Počet Maďarov	Pomer Maďarov v %
Bratislavský kraj	599 015	27 434	4,58
Z toho Bratislava mesto	428 672	16 451	3,83
Trnavský kraj	551 003	130 740	23,73
Nitriansky kraj	713 422	196 609	27,56
Banskobystrický kraj	662 121	77 795	11,75
Košický kraj	766 012	85 415	11,15
Z toho Košice mesto	236 093	8 940	3,79
Spolu	3 291 573	517 993	15,74

Celú slovenskú politickú scénu po roku 1989 ovládajú a zjednocujú obavy a fóbie z úvah o menšinovej autonómii. Preto je pre Maďarov žijúcich na južnom Slovensku pevným zázemím jedine miestna samospráva. Túto situáciu možno považovať za prameň vážnych problémov jazykovej praxe preto, pretože zákon č. 184 z roku 1999 neviaže možnosť úradného používania menšinových jazykov – s výnimkou súdov a vzdelávacích inštitúcií – k 20-percentnému preukázateľnému národnostnému prahu na úrovni samosprávnych krajov a okresov, ale len obcí a miest. Rýchlejší ako priemerný úbytok mestského maďarského obyvateľstva pôsobí apriórne obmedzujúco na maďarskú jazykovú prax južného Slovenska. V Bratislave a v Košiciach, vrátane aglomerácie ešte stále viac ako desaťtisíc Maďarov nemôže využiť svoje jazykové práva takisto ako ich, z dôvodu nulového alebo nepatrného počtu maďarského obyvateľstva v krajských centrách, nemôžu využiť v sídlach samosprávnych krajov ani Maďari žijúci v Trnavskom a Nitrianskom samosprávnom kraji, v ktorých počet Maďarov na úrovni vyššieho územného celku presahuje 20-percentný prah.

Na území Slovenskej republiky sa podľa sčítania ľudu z roku 2001 hlásilo k slovenskej národnosti 4 614 854 osôb (85,8 %). Súhrnný počet k inej národnosti sa hlásiacich osôb bol 764 601 (14,2 %), z nich 520 528 osôb (9,7 %) sa hlásilo k maďarskej národnosti. Spomedzi obyvateľov Slovenska v roku 2001 uviedlo 4 512 217 osôb (83,88 %) ako svoj materinský jazyk slovenčinu a 867 238 osôb (16,12 %) iný materinský jazyk (z toho 572 939 osôb, čiže 10,65 % maďarčinu).[5] Dôvody výrazného rozdielu medzi zaradením sa k

národnosti a materinskému jazyku, ktorý v prípade Neslovákov presahoval 100 000 a v prípade Maďarov 50 000 osôb, dosiaľ neboli podrobnejšie analyzované. Prekvapivo nápadný rozdiel je s najväčšou pravdepodobnosťou v prevažnej miere spôsobený nástupom procesu výmeny jazyka a identity, nárastom počtu osôb, ktoré sa z hľadiska národnej príslušnosti už hlásia k Slovákom, za svoj materinský jazyk však ešte stále považujú maďarčinu. Na druhej strane však k rozdielu prispela aj zmena zaužívaných jazykových zvyklostí rómskeho obyvateľstva južného Slovenska používajúceho v rovnakej miere maďarský, rómsky a slovenský jazyk. Odhady na rok 2011 predpokladajú v neprospech Maďarov približne päťdesiatistisícovú stratu.[\[6\]](#)

1.2. Verejná správa a menšinová politika

Po udalostiach, keď na základe zákona č. 221 z roku 1996 navrhnutého Mečiarovou vládou a Národnou radou Slovenskej republiky bolo Slovensko rozdelené na 8 samosprávnych krajov a 79 okresov, v pohraničnom pásme južného Slovenska s prevažne maďarským a etnicky zmiešaným obyvateľstvom možno nájsť 432 obcí a len dva okresy s prevahou maďarského obyvateľstva. Na úrovni samosprávneho kraja v pohraničnom území s obyvateľstvom maďarskej národnosti, zámerne rozdelenom podľa *gerrymanderingskej* logiky v severo-južnom smere, nevznikol ani jediný samosprávny kraj, v ktorom by pomer Maďarov dosiahol 40 percent. Zákon o samosprávnych krajoch Počas Dzurindovej vlády v roku 2001 prijatý zákon o samosprávnych krajoch schválil samosprávne hranice mečiarovského administratívneho rozdelenia, čím reálne v rámci daných verejnosprávnych pravidiel raz a navždy potvrdil ilúziu uplatnenia menšinovej samosprávy na vyššej ako obecnej úrovni. Bez vypočítania názorov obyvateľov žijúcich v zainteresovaných administratívnych celkoch na maďarskou menšinou obývaných územiach južného Slovenska vzrástol počet okresov, do ktorých patrili aj obce s pomerom maďarského obyvateľstva nad 20 %, z 13 na 18.[\[7\]](#)

2. Jazykový status – jazykové práva

Sumarizujúc najzásadnejšie postrehy odbornej literatúry zaoberajúcej sa pojmom jazykového statusu, môžeme povedať, že akceptovanie konkrétnych jazykov podmieňujú predovšetkým verejnoprávna situácia, demografické ukazovatele, politické pomery jednotlivých jazykových spoločenstiev, respektíve v prípade menšinových spoločenstiev práva jazykovej praxe a spomedzi nich najmä úradná jazyková prax, ako aj právne zabezpečené možnosti vzdelávania v rodnom jazyku. János Péntek, skúmajúci jazykovú situáciu na Babes Bolyai univerzite v Kluži, okrem iného skonštatoval: „Pod statusom ktoréhokolvek jazyka rozumieme predovšetkým jeho právny, administratívny status, potom okruh a úroveň jeho používania, číselný pomer používateľov, ideologicky podmienený alebo predsudkami živený postoj voči jazyku, „vnútorné“, symbolickými a pocityvými pohnútkami motivované posúdenie jazyka. Táto, z mnohých objektívnych a subjektívnych činiteľov poskladaná „situačná hodnota“, tvorí opozíciu k posudzovaniu, statusu iných jazykov.“[\[8\]](#)

Jazykový status menšinového maďarského spoločenstva žijúceho v Rumunsku a v iných krajinách sa v podstate zhoduje v tom, že z hľadiska na menšinové postavenie v porovnaní s oficiálnym štátnym jazykom práva maďarského jazyka nevykazuje jazykovú rovnoprávnosť, ale právna filozofia jazykových právnych ústupkov. Väčšina príslušníkov maďarského jazykového spoločenstva žijúceho na Slovensku už počas viacerých generácií vidí každodennú realitu takto: na rozdiel od textu vo väčšinovom jazyku, menším a

farebne odlišným písmom zhotovené nápisy, poradie jazykov naznačuje ich hierarchiu. Rozdiely možno badať nanajvýš v netrpezlivosti úradníkov.

Cieľom a zmyslom jednosmernej, jednostrannej dvojjazyčnosti je bezpodmienečné zabezpečenie prednosti štátneho jazyka. Aplikácia v mnohých ohľadoch problematickej a zo sociolingvistického hľadiska diskutabilne interpretovateľnej kategórie štátneho jazyka pri regulácii bilingválneho prostredia znamená kodifikáciu problematiky pridanej kosobám patriacim k menšinovému spoločenstvu. Smerom k príslušníkom slovenskej majority je odkaz nového slovenského jazykového zákona taktiež jednoznačný: hoci sú vaši susedia, priatelia, životní partneri, spolupracovníci Maďari, v štátnych úradoch je povinné používanie slovenského jazyka. Hoci zákon v obciach obývaných maďarskou menšinou povoľuje používanie maďarského jazyka, spomedzi Slovákov nemusí po maďarsky vedieť či hovoriť nikto. Rovnoprávnosť medzi oboma spoločenstvami vychádza z preambuly slovenského jazykového zákona podrobeného viacerým kritickým návrhom. Podľa nej „slovenský jazyk je najdôležitejším znakom osobitosti slovenského národa, najvzácnejšou hodnotou jeho kultúrneho dedičstva a výrazom suverenity Slovenskej republiky aj všeobecným dorozumievacím prostriedkom jej občanov, ktorý zabezpečuje ich slobodu a rovnosť v dôstojnosti a právach.“[\[9\]](#)

2.1. Prestíž a funkcia

Spoločenská prestíž maďarského menšinového jazykového variantu na Slovensku bola od bezprávia v rokoch 1945 – 1948 nepretržite veľmi nízka. Aj po roku 1989 sa situácia zmenila len mierne: v posudzovaní maďarského jazyka väčšinovým spoločenstvom neprinesli očakávaný zvrät ani snahy maďarskej menšiny o zmenu k lepšiemu v jazykovej či školskej oblasti v 90. rokoch minulého storočia. Menšinová maďarská kultúrna elita je pomerne málopočetná, jej zázemie tvoria maďarské inštitúcie v Bratislave, Šamoríne, Dunajskej Strede, Komárne a Košiciach. Aj naďalej si z času na čas uznanie prelomového charakteru, spätnú väzbu slovenskej elity získavajú host'ujúce vystúpenia, výstavy, divadelné a hudobné predstavenia pochádzajúce z Maďarska.

V prostredí individuálnej a spoločenskej dvojjazyčnosti obyvateľ'ov južného Slovenska sa rozdiely medzi statusom slovenského a maďarského jazyka prejavujú predovšetkým vo funkcionalite týchto dvoch jazykov, čiže v ich odlišných jazykových funkciách. V aktívnej používateľ'skej úrovni maďarského jazykového variantu na Slovensku v plnej miere absentuje administratívna jazyková vrstva. Pozorovania, podrobné analýzy potvrdzujú, že ešte aj v mestách a obciach s výraznou prevahou maďarského obyvateľ'stva na Žitnom ostrove a Matúšovej zemi predkladajú Maďari žijúci na Slovensku úradné dokumenty, listy takmer výlučne v slovenskom jazyku.[\[10\]](#)

Len výnimočne sa stáva, že obce s prevahou maďarského obyvateľ'stva upravujú vlastnú jazykovú prax osobitným nariadením. Ešte zriedkavejšie je, že sa obce tieto nariadenia pokúšajú aj dodržiavať, napríklad prekladom vlastných nariadení s všeobecnou platnosťou do maďarského jazyka. Žiaľ, ešte aj v týchto prípadoch prevažuje dobrá vôľa nad odbornosťou a nie je zriedkavosťou, že ľudia sa dokážu zorientovať len na základe pôvodných nariadení v slovenskom jazyku.[\[11\]](#)

Menšiny vo všeobecnosti, v dôsledku menšej početnosti, nemôžu byť spôsobilé udržiavať funkciu jazyka vo všetkých sférach. Pokiaľ však štát, napríklad v administratívnej, vzdelávacej alebo hoci vojenskej, policajnej alebo inej civilnej odbornej jazykovej praxi uprednostňuje výlučne len väčšinový jazyk, táto situácia začne

skôr či neskôr nepriaznivo vplývať na obmedzovanie funkcionality menšinových jazykov. „Problémy pramenia z toho – rozvinula svoj názor napr. Katalin É. Kissová vo svojej súhrnnej práci o situácii maďarského jazyka –, že možnosti jazykovej praxe maďarských menšinových spoločenstiev žijúcich za hranicami sú obmedzené. V týchto spoločenstvách maďarský jazyk nemôže plniť všetky svoje funkcie. Jazykové vrstvy, varianty zodpovedajúce chýbajúcim funkciám sa v jazykovej praxi príslušníkov týchto spoločenstiev nevyvinú. (...) Chýba im administratívna, právna, ekonomická slovná zásoba. Pretrváva riziko, že ak budú zákonne rozšírené možnosti okruhu používania menšinového materinského jazyka, príslušníci maďarskej menšiny, v dôsledku neovládania zodpovedajúcich jazykových variantov, nebudú vedieť túto príležitosť využiť.“[\[12\]](#)

Oprávnenosť týchto obáv naznačuje tiež fakt, že aj napriek zákonu umožňujúcemu maďarskú jazykovú prax, len veľmi nízky počet osôb využíva možnosť zmeny svojho priezviska a krstného mena do pôvodného maďarského tvaru, ba dokonca v posledných rokoch sa objavil aj postoj dávať deťom slovenské podoby mien práve s cieľom diferencovať sa.

2.1. Písané a nepísané pravidlá maďarskej jazykovej praxe na južnom Slovensku

Hoci menšinový zákon z roku 1999 a zákon o štátnom jazyku z roku 2009 mali jazykové práva na Slovensku upraviť komplexne, pod účinnosť kodifikácie zahrnuli len nepatrný zlomok každodennej jazykovej praxe. Neupravené zostali mnohé dôležité oblasti, a tak napríklad jazyk občianskych obradov – pohrebov, sobášov – upravujú zastarané, protirečivé ministerské obežníky, prípisy, nariadenia. Našťastie, ešte nikomu nezišlo na um usmerňovať jazykovú prax verejných zábavných podnikov alebo rôznych združení či súborov. Jazyková prax ako základné ľudské právo sotva môže byť v primerane fungujúcej demokracii predmetom obmedzujúcich interpretačných kodifikačných postupov.

Hoci menšinový jazykový zákon z roku 1999 zabezpečoval úradnú jazykovú prax v obciach s minimálne 20-percentým menšinovým zastúpením aj pre osoby hovoriace menšinovým jazykom, obecný okruh práv nerozšíril aj na okresy a samosprávne kraje, na území ktorých niektorá z menšín taktiež dosahuje deklarovaný menšinový status. Už aj analytici menšinového jazykového zákona skonštatovali, že tvorcovia zákona, v podstate vo všetkých možných otázkach, stanovili menšinové práva jazykovej praxe obmedzujúco, reštriktívnym spôsobom. „Ak vychádzame z praxe, je jednoznačné, že zákon garantuje menej práv, než koľko sa do jeho prijatia uplatňovalo v každodennom živote, v podstate akoby ilegálne. Ak je naším východiskovým bodom právna úprava, výsledok jej zhodnotenia závisí od toho, so situáciou ktorého obdobia ju porovnáваме. V porovnaní s jazykovými právami platnými počas prvej Československej republiky, ide jednoznačne o krok späť“ – napísal István Lanstyák.[\[13\]](#)

O desať rokov neskôr, po prijatí najnovšieho slovenského jazykového zákona, je situácia opäť podobná. Zložitá a neustále sa meniace jazykové pomery na južnom Slovensku sotva možno vo všetkých oblastiach akýmkoľvek zákonom upraviť komplexným spôsobom. Fakt, že aj napriek častému poukazovaniu na a priori obmedzujúco interpretovaný zákon menšinovej jazykovej praxe je vo viacerých bodoch zákona zdôrazňovaný bezpodmienečný primát štátneho jazyka a jeho ochrana a dodržiavanie zákona sa označuje ako oficiálna povinnosť štátnych aj samosprávnych inštitúcií, dostatočne naznačuje, že zákonodarca sa usiloval o ďalšie prehĺbenie rozdielov v statuse jazykov.

2.2 Osobitosti dvojjazyčnosti na južnom Slovensku

V prípade dvoch jazykov s viac-menej podobným alebo zhodným statusom praje situácia dvojjazyčnosti väčšinou vytvoreniu a zachovaniu trvalej, vyrovnanej dvojjazyčnosti aditívneho (prídavného) typu. Na druhej strane výrazné rozdiely v statuse jazykov vopred podporujú zrýchlenie a prehĺbenie asimilačného procesu, subtraktívnu (nahrádzajúcu) dvojjazyčnosť, respektíve jazykový vývin smerujúci k jazykovej zámene a výmene. Navyše, rozdiely v statuse vedú k zachovávaniu, dedeniu, v niektorých prípadoch dokonca k prehľbovaniu jazykových predsudkov.

Nerovnoprávnosť statusov nepramení z vnútorných hodnotových odlišností jazykov. Početným, politickým, právnym, hospodárskym, inštitucionálnym dominantným postavením spôsobené rozdielne statusy prirodzene hodnotovo rovnocenných jazykov sa môžu stať prameňom mocenskej diferenciacie, diskriminácie medzi ľuďmi, čo je charakteristické najmä pre situáciu jazykových menšín. Sotva je náhoda, že takmer všetky ohrozené jazyky sveta patria takmer výhradne medzi menšinové jazyky.

2.3 Status slovenského a maďarského jazyka na južnom Slovensku

Východiskovým bodom každej iniciatívy o úpravu jazykových práv na Slovensku je „ohrozená situácia“ slovenského jazyka na južnom Slovensku a snaha túto situáciu zmeniť. V koncepcii jazykovej politiky pripravenej slovenským ministerstvom kultúry sa kladie rovnaký dôraz na jazykové práva príslušníkov väčšinového národa, žijúcich v lokálnych menšinách, ako v zákone o štátnom jazyku z roku 2009. [\[14\]](#) Navyše, pri formálnych a neformálnych jazykových situáciách vyplývajúcich zo slovensko-maďarskej dvojjazyčnosti spôsobuje jednostranná, jednosmerná dvojjazyčnosť celý rad komunikačných neúspechov a konfliktných situácií. Tie následne podporujú rozmáhanie jazykových predsudkov, oslabujú šancu vzájomného rešpektovania, osvojenia oboch jazykov, respektíve motiváciu ich osvojenia.

Na druhej strane je však pozícia menšinového maďarského jazykového variantu, vďaka menšinovým jazykovým zákonom, zákonom o miestnych názvoch a menách osôb, oveľa silnejšia než na začiatku 90. rokov minulého storočia. Situáciu správne vníma Gizella Szabó Mihályová: „V 90. rokoch minulého storočia sa na Slovensku zmenil status jednotlivých menšinových jazykov – medzi nimi aj jazyka maďarského: nestali sa síce úradnými jazykmi, ale ich používanie v úradnom styku a v jednotlivých sférach jazykovej praxe upravujú právne predpisy.“ [\[15\]](#)

Slobodné cezhraničné vzťahy v rámci schengenského priestoru aj globálna internetová súčasnosť badateľne spomalili vzájomné vzdalovanie menšinových maďarských jazykových variantov. Komunikačná, kultúrna, odborná, vzdelávacia, vedecká a hospodárska funkcia maďarského jazyka sa neustále posilňuje na lokálnej, regionálnej i medzinárodnej úrovni jazykovej praxe. Navyše, aj nástup angličtiny ako globalizačného jazyka má dlhodobý zmierňujúci vplyv na konflikty medzi stredoeurópskymi štátnymi jazykmi. Rozdiely medzi statusmi dvoch jazykov sotva možno umelo a dlhodobo udržiavať len právnymi prostriedkami. Pred maďarským jazykovým plánovaním zahŕňajúcim aj menšinové maďarské jazykové varianty stoja mimoriadne úlohy, ktoré možno splniť len vzájomnou podporou oboch krajín. Najprv by však bolo treba čo najskôr skončiť s praxou jazykového plánovania založenou na základoch štátneho národa a štátneho jazyka, ktorá vedie do slepej uličky, a namiesto nej sa opierať o prirodzenú regionálnu viacjazyčnosť a paradigmu jazykovej rovnoprávnosti.

Preklad Katarína Borbášová

LITERATÚRA:

DOHÁNYOS, Róbert – LELKES, Gábor – TÓTH, Károly (ed.): *Nemzeti és etnikai kisebbségek Szlovákiában 2003 (Národnostné a etnické menšiny na Slovensku 2003)*. Fórum inštitút pre výskum menšín – Vydavateľstvo Liliium Aurum, Dunajská Streda 2003.

É. KISS, Katalin: *Anyanyelvünk állapotáról (O stave nášho materinského jazyka)*. Osiris, Budapešť 2004, s. 124.

FAZEKAS, József – HUNČÍK, Péter (ed.): *Magyarok Szlovákiában. Összefoglaló jelentés (1989–2004)*. Fórum inštitút pre výskum menšín – Vydavateľstvo Liliium Aurum, Šamorín – Dunajská Streda 2006. V slovenčine vyšlo pod názvom *Maďari na Slovensku. Súhrnná správa (1989 – 2004). Od zmeny režimu po vstup do Európskej únie*. Tamže 2008.

GYURGYÍK, László: *Népszámlálás 2011 – Quo vadis, szlovákiai magyarok? (Sčítanie ľudu 2011 – Quo vadis, Maďari na Slovensku?)* Új Szó 29. apríl 2009.

<http://ujsozso.com/napilap/szalon/2009/04/25/nepszamlalas-2011-quo-vadis-szlovakiai-magyarok>

HORVÁTH, Gyula (ed): *Dél-Szlovákia (Južné Slovensko)*. Regionálne výskumné centrum Maďarskej akadémie vied. Vydavateľstvo Dialóg Campus, Budapešť – Pécs 2004.

KOCSIS, Károly: *Közigazgatási változások Szlovákiában (Administratívne zmeny na Slovensku)*. Regio (6), 1995/4, s. 29 – 59.

LANSTYÁK, István: *Az 1999. évi kisebbségi nyelvtörvény (Menšinový jazykový zákon z roku 1999)*. Fórum Társadalomtudományi Szemle 1999/2.

<http://www.epa.oszk.hu/00000/00033/00002/lanstyak.htm>

LISZKA, József: *Národopis Maďarov na Slovensku*. Fórum inštitút pre výskum menšín – Vydavateľstvo Liliium Aurum, Komárno – Dunajská Streda 2003.

MENYHÁRT, József: *Nyelvünk és törvénye. Dunaszerdahely és Nyékvárkony hivatalos ügyintézésének nyelve az 1999. évi kisebbségi nyelvtörvény életbelépése óta (Náš jazyk a zákon. Jazyk vybavovania úradných záležitostí v Dunajskej Strede a Vrakúni od platnosti menšinového zákona z roku 1999)*. Revue Kisebbségkutatás 2002/2.

OPALSKI, M. (ed.): *Managing Diversity in Plural Societies. Minorities, Migration and Nation-Building in Post-Communist Europe*. Forum Eastern Europe, Ottawa 1998.

PÉNTEK, János: *A magyar nyelv státusa a kolozsvári egyetemen (Status maďarského jazyka na univerzite v Kluzi)*. Korunk, apríl 1997.

SZARKA, László: *Közigazgatási reform és kisebbségi kérdés. A szlovákiai közigazgatási reform és a Magyar Koalíció Pártjának elképzelései (Reforma verejnej správy a menšinová otázka. Slovenská reforma verejnej správy a predstavy Strany maďarskej koalície)*. Revue Kisebbségkutatás 2001/2.

http://www.mtaki.hu/docs/szarka_laszlo_kozigazgatasi_reform_es_kisebbségi_kerdes_kisebbségkutatas_2001_02.htm

VÖRÖS, Ferenc (ed.): *Regionális dialektusok, kisebbségi nyelvhasználat (Regionálne dialekty, menšinová jazyková prax)*. Fórum inštitút pre výskum menšín, Šamorín 2005.

Základné údaje – Národnostné zloženie obyvateľstva. Štatistický úrad SR, Bratislava 2002.

POZNÁMKY:

[1] Výsledky slovenských regionálnych výskumov pozri v štúdiách Petra Pažitného a kol. v zborníku Fazekas József–Hunčík Péter (2006)

[2] LISZKA, József (2003).

[3] O vývoji slovenskej verejnej správy pozri KOCSIS, Károly (1995), HORVÁTH, Gyula (2005).

[4] O regionálnych osobitostiach južného Slovenska pozri HORVÁTH, Gyula (2005).

[5] DOHÁNYOS, Róbert – LELKES, Gábor – TÓTH, Károly (2003).

[6] GYURGYÍK, László (2009).

[7] O slovenskej reforme verejnej správy pozri napr.: SZARKA, László (2001).

[8] Otázkou menšinového statusu maďarského jazyka sa vo svojich viacerých dielach zaoberá János Péntek. PÉNTEK, János (1997).

[9] Zákon o štátnom jazyku SR.

[10] Pozri situáciu napr. v Dunajskej Strede alebo vo Vrakúni v štúdií Józsefa Menyhárta (2002).

[11] Samospráva mesta Rimavská Sobota, na podnet poslaneckého zboru SMK z roku 2000, pod číslom 51/2001 prijala všeobecne platné nariadenie o jazykovej praxi maďarskej národnostnej menšiny. Na domovskej stránke mesta sú pravidelne zverejňované nariadenia aj v maďarskom jazyku, na ich jazykovej úrovni je však ešte stále čo zlepšovať.

[12] E. KISS, Katalin (2004), s. 124.

[13] Názor Istvána Lanstyáka, ktorý publikoval o maďarskom jazyku na Slovensku aj osobitnú knihu, správne naznačuje, že jazykové zákony sú v skutočnosti kontraproduktívne. LANSTYÁK, István (1999).

[14] <http://www.mksr.sk/umenie/ttny-jazyk/koncepcie-starostlivosti-o-statny-jazyk?op=makePrintable>

[15] Práca Gizelly Szabómihályovej o otázkach maďarského jazykového plánovania na území Slovenska sa nachádza v knihe redigovanej Ferencom Vörösom (2006):

http://www.foruminst.sk/publ/egyeb/regdialekt/regdialekt_szabomihaly_gizella.pdf

